

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 287
תמוז תשפ"א

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

להסתמך על מונח יסוד ש"כנראה יש עירוב טוב, אחרת איך 'כולם' מטלטלים". לא כולם ממש, אבל וכו'.

שיירות הינמי ממוקד העירוב לעריכת מפת עירוב שיכונתי

לבעיה הזו יש פתרון, לערוך מפה מסודרת של גבולות העירוב, שתהיה תלויה בבתי הכנסת, וכן יהיה ניתן לרכוש לכל בית, עם הטלפון של האחראי, שיהיה אפשר לברר אצלו כל שאלה, האם הבנין שלי בתוך העירוב, ואם לא אז איך נוכל לעזור שהא יכנס בעירוב. שמירת השבת שלנו חשובה הרבה יותר מהתחבורה הציבורית בתל אביב, פשוט שאנו נשקיע ונעשה מאמץ, שהמעשים שלנו יהיו רק בצורה המהודרת והטובה. בימים אלו "מוקד העירוב" נותן את השיירות הזה בחינם, ועורך מפות לשכונות רבות ברחבי הארץ. לאחר שמפת העירובים בבני ברק כבר יצאה לאור, בשבוע זה הסתיימה גם עריכת המפה של שכונת רמת שלמה בירושלים, מפה זו נערכה בחסות בד"ץ "שארית ישראל". כמו כן יש עוד חמש שכונות בירושלים שהמפות נמצאות בשלבי עריכה. וכן שלש שכונות מהעיר בית שמש. וכל מקום שמעוניין, יכול לפנות אלינו בימים אלו, לקבל עריכת מפה מעוצבת, ללא עלות.

השקעה גדולה בעירוב של מושב תפרח

גם באזור הדרום והצפון מגיעה הפעילות של מוקד העירוב, ובימים אלו עומדת לצאת מפת העירובים במושב "תפרח". במושב זה היתה בשנים האחרונות התקדמות גדולה מאוד ברמת כשרות העירוב. מוקד העירוב

מחציתות של העירוב שהיו בעבר בתפרח

התחיל שם לפני שש שנים, בזמן שהיו עמודים עם חביות ישנות, ועמודים שהתעקמו, וגם שטחי קצים שהיו בין הבתים, והיה קושי גדול לעשות את העירוב ברמה כשרה. לאחר שביקרו ובדקו ביסודיות את המצב, וערכו רשימה מסודרת של הדברים, פנו אל הרבנים ושאלו את פיהם כיצד לפעול, ומאז כל שנה התקדמו מאוד בתיקון העירוב.

סיור הבדיקה ההוא לא נשכח מזכרונינו, היה זה בתקופת הקיץ בשהת תשע"ה, וכדי לבדוק את העירוב עברנו בתוך שטחי קוצים רבים, ושם היה סוג מיוחד של קוצים דקים, שנכנסים לבגדים ודוקרים, וקשה מאוד להוציאם יותר מכל מקום אחר. בשלב מסוים כבר לא היה שייך להמשיך ללכת בצורה כזו, כולם נעצרו והתישבו על הקרקע להוציא קצת מהקוצים, עד שהביאו לנו ג'יפ משטרה, שלקח את כל המשתתפים להמשך הבדיקה.

בדיקת העירוב בין הקוצים בתפרח בשנת תשע"ה

בשנתיים האחרונות השקיע האחראי שם הרבה מאוד בשידורג העירוב, בהקמת גדרות ממש, בשיתוף

בשורה חדשה בפעילות - מפות עירוב ברחבי הארץ

פעילות חדשה יוצאת לדרך בימים אלו ממשרדי מוקד העירוב, דבר שרבים חיכו לו, וגם אנחנו ציפינו לשעת הכושר, להביא לציבור את המידע הנחוץ ביותר, המידע על גבולות העירוב השכונתי, העירוב שעליו אנו יודעים שאפשר לתת לבני המשפחה לסמוך עליו. איפה הוא מתחיל, ואיפה הוא נגמר.

לא מדובר בעירוב עירוני, שמי שיועד מה זה עמודי עירוב, יכול לנחש בדרך כלל היכן הוא מסתיים, בסוף בתי המגורים שבעיר. וגם אינו בא לידי ספק ושאלה היכן גבול העירוב, כשמדובר בטלטול בתוך העיר, שהוא ודאי בתוך הגבולות. אבל הבעיה היא שזה לא עירוב שנסמוך עליו, כי גם כשהאחראי משקיע את כל מאמציו לעשות את תפקידו באמונה, בכל זאת התפקיד שלו מוגבל, לא מבקשים ממנו לעשות עירוב מהודר, וגם לא נותנים לו את האמצעים לכך גם אם הוא יבקש. יש הרבה בעיות בעירובים העירוניים שצריך לסמוך על שיטות דחוקות אפילו כשאינו עיקר להלכה, ולא רק בענין שכירות רשות הגוים כדוע, אלא גם בענין המחיצות, בעמודים עקומים, בחוטים מתנדנדים יותר מרוחב העמוד, בצורות הפתח שעוברות על מחיצות, וכבישים סואנים שיש בהם חשש גדול לרשות הרבים, ועוד כהנה וכהנה כל מקום לפי המציאות שלו. שלא נדבר על מקומות שגם הפיקוח לוקה בחסר ואכמ"ל.

לכן כמו בכל נושאי הכשרות, אנו שומרים את עצמינו, ולוקחים רק כשרות טובה, בכל אזור חרדי יש בדרך כלל אברך שנוטל על עצמו את העול הגדול, להקים עירוב פנימי ולתחוק אותו מידי שבוע, ולהקפיד שיעמוד ברמת כשרות שכונתית טובה, ואפילו באזורים מתחרדים מתחילים כבר להשקיע בזה, כל מקום עד כמה שיכולים להגיע.

מדוע הבנין שלי אינו בתוך העירוב המהודר?

אלא שכאן מגיעה הבעיה לאדם הפרטי, איך לדעת את הגבולות של העירוב המהודר, לפעמים הבית השני ברחוב בתוך העירוב, והשלישי כבר לא. מי קובע איפה העירוב יסתיים, ומדוע באמת לא להכניס את כולם, לפעמים דוקא את הבנין שלי השאירו מחוץ לעירוב, מדוע לא התקדמו עוד בנין אחד. האמת היא שלא נוכל להסביר כאן את הכל, יש הרבה שיקולים שצריכים לשקול בבניית עירוב, גם הלכתיים וגם טכניים וגם מצד הסכמת שכנים, וזה עניין של מקצוע כמו כל דבר. אבל באמת אם אתה מאוד רוצה, תוכל לפנות לאחראי ולשלם לו על הרחבת העירוב, וכן תוכל גם לשתף עוד שכנים שמבינים את התועלת הגדולה בכך, ואז גם אתה תהיה בפנים.

שלט גבול העירוב במושב חזון יחזקאל

אם כך, אנו רוצים לדעת, איפה הגבולות של העירוב, מי האחראי בשכונה שלי, המידע הזה לא נגיש, יש מעט שידועים, וגם הם אומרים רק בערך, וזוכרים את השם של האחראי הותיק שכבר מזמן אינו בתפקיד. והאברך החדש שבא לגור, נאלץ

הכינוס הארצי הגדול לרבנים ובודקי עירובים - לחיזוק מערכות כשרות העירובים בארץ הקודש

בעז"ה בחודש זה, יום רביעי, כ"ז תמוז, יתקיים כינוס ארצי לרבנים ובודקי העירובים שמוסרים עצמם למען העירובים

בתכנית: התכנסות ודברי פתיחה / משא דברים מרבני עירובין / סוגיות הלכתיות ופטרונותיהן מאחראים במקומות שונים

הזכרה לבדיקת חוטי העירוב במכשיר הבקבוק, ומכשיר למדידת תל המתלקט /

הקרנת מצגת להסבר התקנה מקצועית, וצורות של קשירת החוט / הצגת מפות של למעלה ממאה עירובים שכונתיים ברחבי הארץ

בכינוס ניתן יהיה להשיג: מכשיר למדידת החוט / מכשיר למדידת תל המתלקט / חוטי דיג / מוט טלסקופי /

מכשיר גיזום / חוברות וספרים בהלכות האקטואליות בעירובין

לקבלת כרטיס לכינוס - יש להרשם במייל T83320@gmail.com - לפרט - שם, כתובת, טלפון, ומקום העירוב.

או בטל' 055-678-3323 ❖ מקום הכינוס, וזמנו עדיין אינם סגורים

"עזרתנו"

לשאת במשא שאתה וילדיך נהנים ממנו כל שבת.
לא נותנים להזדמנות הזו לחמוק מהידיים
ומצטרפים למגבית ה-150,000 ש"ח לפעילות של שנת תשפ"א
וזוכים מיד בזכות העצומה - זיכוי הרבים הגדול ביותר!

כולנו צריכים!
כולנו נהנים!
ומהיום -
כולנו שותפים...

לפני שאתה נוסע לשבת, שוכר מקום, הרם תרומה כעת למען העירוב, בטל' 05484-83320
או באמצעות מכשירי "קהילות" או "גדרים פלוס" - בקופת "מוקד העירוב", הנותנת סיוע, תמיכה, מידע לכולם!

הכשרות המקובלת בשכונות החרדיות, ולכן יש סיבה טובה שהנוסעים למקומות אלו יימנעו מלטלטל בישוב ובחצר [אם אינה מוקפת בפני עצמה]. אמנם עם השקעה רצינית, אפשר להתמודד עם בעיות אלו, אלא שזה תלוי גם ברמת הדרישה והתקציב.

אחראי בנתניה שגילה תל עפר לפני עמוד העירוב

מלבד הדברים שמוקד העירוב עוסק במשך השבוע, יש את העזרה המיוחדת של יום שישי. עשרות אחראים בשכונות רבות ברחבי הארץ, מתקשרים לשאול על דברים שהתעוררו להם במהלך בדיקת העירוב, ולקבל עזרה ברעיונות לפתרונות פרקטיים לתיקון העירוב לפני שבת. נביא דוגמא אחת שהגיעה מאחראי בעירוב שכונתי בעיר נתניה, עירוב שנבנה לפני כמה שנים ע"י שלשה אברכים מהשכונה יחד עם מוקד העירוב, ואברך אחד מתמסר להחזיק אותו, לבדוק ולתקן כל שבוע. ביום שישי כשעבר לבדוק את העירוב הוא ראה שחפרו ליד אחד מהעמודים, וגם שפכו עפר בצד החפירה, ונוצר מחיצה תחת צורת הפתח.

שאל האברך האם אפשר לומר שערימה זו היא דבר ארעי שאינו מקלקל, כי בעוד זמן מה יפנו את העפר. אמרנו לו שבענין זה יש הוראה מרבני העירובים שעפר המונח לשבת מתבטל לקרקע, ויש לו דין כדבר קבוע. [ועי' במשנ"ב סי' שני"ח ס"ק ל"ח, וסי"ק ל"ו, וסי' שע"ב ס"ק קכ"א. ויל"ע]. אם כך שאל האחראי מה לעשות כדי להכשיר את העירוב, איזה עצה אפשר לתת לו.

האחראי גילה שיש תל עפר מתחת החוט

אמרנו לו שתלוי מה מצב החול, לפעמים זה חול רך, וערימה שאינה גבוהה כל כך, אפשר לעמוד בראשה ולדחוף עם הרגליים את החול להנמיך את הערימה שתהיה פחות מ"י טפחים, בקטע שבו עובר החוט [ברוחב ד' טפחים]. אם גם זה קשה לעשות, יש פתרון אחר בערימה שאינה גבוהה אלא כמטר וחצי, לעשות באמצע השיפוע קטע ישר או כמעט ישר, שיש בו רוחב ד' על ד' טפחים לפחות, וזה גורם שלא יצרפו את חלקי השיפוע למחיצה. אמנם פתרון זה שנוי קצת במחלוקת, שלדעת הביאור הלכה (סי' שס"ב ס"ב ד"ה שעשה) מבואר שדעתו בתל משופע שמצרפים אם בסה"כ מתלקט לגובה י'. ובשעת הצורך סומכים להקל בזה בענין ביטול תל מתחת צורת הפתח, כי יש בזה עוד כמה צירופי שיטות.

האם אפשר להשתמש במדפים של ארון הספרים ללחיים

עוד שאלה מענינת מאחראי בישוב חזון יחזקאל, שראה שמחליפים את ארון הספרים בבית הכנסת, ומוציאים את הקרשים של הארון הישן. מיד עלה בדעתו שהוא יכול לנצל אותו לעירוב, לקחת ממנו לחיים, שיעזרו לו לתקן את העירוב בעת הצורך. הוא התקשר לשאול את מוקד העירוב כיון שרוחב הקרשים הוא 24 ס"מ, האם טוב להשתמש בהם, או שמא צריך לחיים רחבות יותר.

אמרנו לו שיש מקומות שאפשר בהחלט להשתמש ברוחב כזה, אך זה תלוי מאוד באורך החוט, וברמת היציבות של העמוד. ואלו הן הגדרות שחשוב לדעת אותן כשמתקנים עירוב. אם מדובר בעמוד יציב ואורך החוט כעשרה מטרים [רוחב רחוב פנימי שני נתיבים בלבד], אפשר להשתמש בלחי כזה, כי באופן זה החוט המתוח אינו מתנדנד אלא מעט, והעמוד אינו מתעקם אלא מעט, ובשביל החשש שיהיה נדנד קטן או עקמימות קטנה כחמשה ס"מ שהחוט יוצא מרוחב העמוד, מועיל לחי כזה. אבל במקומות שהחוט ארוך, או העמוד אינו יציב ויכול להתעקם במשך הזמן, צריך לדאוג שיהיה לחי רחב יותר שיבטיח לנו את כשרותו גם אם יארע שינוי קל בישרות העמוד.

במאמר המוסגר, במקרה זה התעוררה שאלה נוספת, האם מותר להשתמש בארון ששימש לספרים, לעשות ממנו עירוב, או שמא זו הורדה מקדושתו. והתשובה לכך הביאו מדברי המשנ"ב (סי' קנ"ד סק"ט) שכתב לגבי ארונות שלנו המיוחדים לשים שם ספרים שלנו, כיון שהספרים מכוסים [עטופים] בנייר ובעור או בקרשים [כריכות הספרים], נחשב שהארון הוא תשמיש דתשמיש. [ובמדפים שמניחים חוברות, יש שכתבו בשם שיוירי ברכה, שהולכים אחר רוב שימושו של הארון].

אנו מברכים את כל הזורזים שהחלו לתרום ל"מוקד העירוב" זמיוותיהם רבות, ויראו ברכה בכל אשר יפנו

עם כמה אברכים שעמלו בגופם לתקוע את העמודים ולחבר רשתות קשיחות ויציבות, שישמשו תחליף לצורות הפתח, והעירוב יועיל גם לדעת הרמב"ם (שו"ע סי' שס"ב ס"י ומשנ"ב ס"ק נ"ט). וכן יועיל לבטל דין רשות הרבים, שאע"פ שיש במושב רחובות רחבים ט"ז אמה, אך אם הם מוקפים בג' רוחות במחיצות ממש [ולא רק צורת הפתח], הרחובות נחשבים רה"י מן התורה, ונשאר רק תיקון כרמלית דרבנן, שאפשר לעשות זאת על ידי צורת הפתח. אין כאן המקום להאריך בפרטי השיטות שבענין זה, ובצורת העמדת צורות הפתח בפתיחים שבגדרות. אבל דבר חשוב יש לנו ללמוד מהם, שגם במקום שבתחילה היו מיואשים מלהגיע לרמה השכונתית הרגילה, יכולים עם השקעה ורצון להגיע לרמה עוד יותר טובה מהרמה הרגילה.

הכרת הטוב לאחראים שמשקיעים מעל ומעבר

כאן המקום לציין לשבח את ההשקעה של האחראים השכונתיים, שעושים זאת אף ללא קבלת שכר, ומשקיעים מעל ומעבר לכל שכר שינתן. זה עול כבד, ואחריות רבה סביב כל השבוע, להיות תמיד עירני ולתכנן את התיקון הבא. לדבר עם שכנים, להזריך את הפועלים, לפקח ולשלם שכרם. אין מילים פשוטות יכולות לבטא את גודל הכרת הטוב, בפרט שרוב הציבור חושב שהדבר מובן מאליו. ישלם ה' שכרם, ותהי משכורתם שלימה, בזה ובבא. ואנחנו העומדים מן הצד, נשים אל ליבנו לתמוך קצת יותר, הן בממון והן בגוף, לתת להם את מילת ההערכה, להכיר להם טובה, על הזכויות הרבות שאנו בזכותם נזהרים וגם מהדרים בשמירת השבת.

החשש בתקופה זו מהצמחים שיוצרים מחיצה

בשבוע זה נסענו במסגרת תפקידנו לשני ישובים, לבדוק את מצב כשרות העירוב, לספק ציוד לקשירת חוטי עירוב טובים, ובאחד מהם גם לדאוג לתיקון באופן שבני תורה יוכלו לסמוך עליו. אחד מהדברים הנוגעים בתקופה זו לעירובים הטובים, הם הצמחים הרבים שגדלים בארצנו, שבמקרים רבים הם גורמים חשש כשרותי לעירוב, וצריך לגלות עירונות להסיר אותם בזמן הנכון, לפני שמגיעים לחשש הלכתי. הדבר שנתקלנו בו בכמה מקומות הם בצמחים שגדלים לאורך חוטי צורת הפתח, ומגיעים לגובה י' טפחים, וא"כ הם מחיצה המחלקת תחת צורת הפתח. יש תקופות שהצמח ירוק וצעיר, והוא מתנדנד ברוח מצויה, ואז אין לו דין מחיצה [למשנ"ב, ולפעמים גם לחזו"א]. אבל אחרי שהצמח נהיה עבה, או צפוף, ובפרט אחרי שמתבש ונעשה צהוב, אינו מתנדנד ברוח, והרי הוא מחיצה לפסול.

הלחי אינו נראה ולאורך החוט צמחים י טפחים

הלחי ניכר ולכל אורך החוט אין צמחים

הפתרון הוא, לכסח את הקוצים, לגזום את הצמחים, לפחות שלא יהיה בהם גובה י' טפחים, [ונוהגים להחמיר גם בשיעור רח"ו]. וכן מומלץ להוריד יותר, כדי שהבעיה לא תחזור שוב תוך זמן קצר. רוב עובדי העירוב כידוע אינם מצוידים בכלי גינון משוכללים, והם בוחרים לעשות את המצוות בגופם, וכאן הם פוסעים בתוך הקוצים, דורכים על הצמחים היבשים, קצת נדקרים ומתלכלכים, עד שרואים את כל אורך צורת הפתח פנויה מחשש מחיצה.

בישובים קשה לעמוד בדרגת הכשרות המקובלת

הדברים האלה נוגעים במיוחד בישובים שיש בהם הרבה שטחי אדמה, שונה מהמצב בתוך השכונות בערים הצפופות, כגון ישוב "בית חלקיה", וישוב "קוממיות", שבהם קשה מאוד לטפל בזה, שלאורך החוט לא תהיה מחיצה של צמחים, והם נאלצים להקל בזה [ובעוד דברים], ולכן אינם יכולים להגיע לרמת הכשרות הנהוגה בעירובי השכונות.

מידי שבוע אנשים שנוסעים לשבת מתקשרים לברר על מצב העירובים בישובים אלו, ושואלים האם העירוב שם הוא כמו קרית ספר, או לפחות כמו בני ברק. אך כאמור זה אחד מהדברים שמונעים מהם להגיע לרמת